

“KOLPAÇİNO” FİLMİ ÖRNEKLEMİNDE POPÜLER KOMEDI FİMLERİNDE SUÇ UNSURUNUN MEŞRULAŞTIRILMASI

Mehmet Ali SEVİMLİ¹
Eren BEKTAŞ²

Özet

Suç, insanlığın var oluşundan günümüze kadar süregelen bir olgudur. Suç en genel anlamıyla, “yasanın cezalandırdığı hareket veya topluma zarar verdiği ya da tehlikeli olduğu, yasa koyucu tarafından kabul edilen eylem ve hareketler” olarak tanımlanmaktadır. Birçok alanda üzerine çalışmalar yapılan bir konu olarak karşımıza çıkan “suç” kavramı, son dönemlerde kitle iletişim araçları perspektifinde kendine yer bulmuştur. Bu araçlardan birisi olan sinema, salonların fiziksel özelliği, teknolojisi vb. gibi özelliklerinden dolayı diğer araçlardan ayrılmaktadır. Bu etkiler göz önünde bulundurulduğunda, tarihsel süreçte sinema, egemen ideolojinin yansıtılmasında ya da inşa edilmesinde önemli bir alan olarak görülmüştür. Böylesine politik bir mekanizmaya dönüşebilme potansiyeline sahip olan sinema, aynı zamanda toplumsal yapıda var olan birçok unsuru da yeniden üreterek meşrulaştırabilmektedir. Bu unsurlardan biri de “suç” tur. 2000 sonrası Türk sinemasında üretilen filmlerde suç unsuru, popüler filmlerde “komedi” öğesi üzerinden meşrulaştırıldığı çalışmanın temel savını oluşturmaktadır. Nitel bir araştırma tekniği olan İçerik Analizi yönteminin benimsendiği bu çalışmanın temel amacı, 2000 sonrası Türk sinemasında popüler komedi filmleri üzerinden suç unsurunun nasıl meşrulaştırıldığını *Kolpaçino* (2009) filmi örnekleminde saptamaktır. Çalışmanın sonucunda komedi öğesi kullanılarak meşrulaştırılmaya çalışılan suç unsurlarının izleyiciler üzerinde suça sempati ve yakınlık uyandırdığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Suç Unsuru, Meşrulaştırma, Popüler Sinema, Komedi, Türk Sineması, *Kolpaçino*

¹ Öğr. Gör..Necmettin Erbakan Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Sinema-TV Bölümü.
malisevimli@gmail.com. [ORCID: 0000-0002-2367-9912](https://orcid.org/0000-0002-2367-9912).

² Yüksek Lisans Öğrencisi. Selçuk Üniversitesi, Radyo Televizyon ve Sinema Anabilim Dalı.
erenbektas00@gmail.com. [ORCID: 0000-0001-7372-805X](https://orcid.org/0000-0001-7372-805X).

DOI: 10.33464/dorduncukuvvet.547268

Makale Gönderim Tarihi: 31.03.2019 – Makale Kabul Tarihi: 26.11.2019

LEGITIMIZATION OF THE CRIME ELEMENT IN POPULAR COMEDY FILMS IN THE "KOLPAÇINO" FILM SAMPLE

Abstract

Crime is a phenomenon that has been continuing from the existence of humanity to the present day. The Crime is generally defined as "actions and movements adopted by the legislature, where the law punishable the Act or society, or that it is dangerous. The concept of "crime", which is a subject of studies in Many fields, has recently found itself in the perspective of mass media. One of These tools is the cinema, the physical property of the halls, technology, etc. are separated from other vehicles due to its features. Considering These effects, the cinema has been seen as an important area for reflecting or building dominant ideology in the historical process. The cinema, which has the potential to become Such a political mechanism, can also legitimize the many elements that exist in the social structure by reproducing it. One of These elements is "crime". In the films produced in Turkish Cinema after 2000, the criminal element constitutes the fundamental argument of the work that is legitimized through the "comedy" element in popular films. The main aim of this study, which is a qualitative research technique, which is the content analysis method, is to determine how the crime element is legitimized in the post-2000 Turkish cinema through popular comedy films in *Kolpaçino* (2009). As a result of the study, it was determined that crime elements tried to be legitimized by using comedy element aroused sympathy and sympathy for the crime.

Keywords: *Criminal Element, Legitimation, Popular Cinema, Comedy, Turkish Cinema, Kolpaçino.*

Giriş

Birbiriyle organik bir ilişki içerisinde olan toplum ve birey, suç olgusunun merkezinde yer almaktadır. Suç, toplumsal yapıda yer alan sosyal ilişkilerin çözülmesiyle ortaya çıkmaktadır. Bu çözümler de sosyal sorunların artmasına yol açarak toplumsal yapıdaki davranış kalıplarının değişimine neden olmaktadır. Bu durum suç olgusunun sosyal yapının bir parçası olduğunu gösterir niteliktedir. Suç, en genel anlamıyla, “*yasanın cezalandırdığı hareket veya topluma zarar verdiği ya da tehlikeli olduğu, yasa koyucu tarafından kabul edilen eylem ve hareketler*” olarak tanımlanabilir.

21. Yüzyılda teknolojik gelişmeler büyük bir hızla devam ederken, gazete, dergi, radyo, televizyon, sinema ve internet gibi kitle iletişim araçları da bu gelişmelerden gerekli payı almakta ve toplumsal yaşamı önemli ölçüde etkilemektedir. Haber verme, eğlendirme, eğitime, kamuoyu oluşturma vb. gibi işlevlere sahip olan kitle iletişim araçlarına son aşamada “meşrulaştırma” işlevi de eklenmiştir. Buradaki meşrulaştırma vurgusu, toplum veya yasalar tarafından yanlış olarak görülen tutum ve davranışların “normalleştirilmesi” anlamına gelmektedir. Meşrulaştırma işlevi her kitle iletişim aracında farklı şekillerde uygulanmaktadır; ancak sinemanın bu anlamda ayrıldığı noktalar bulunmaktadır. Sinemayı diğer kitle iletişim araçlarından ayırmakta olan en önemli etkenlerden birisi, seyircinin izleme deneyimidir. Sinema salonunun fiziksel özellikleri, karanlığı, sessizliği ve izlenen filmin teknik ve görsel anlamdaki etkisi seyirciyi kendisine bağlamaktadır. Dolayısıyla seyirci filmin vermek istediği mesajı koşulsuz olarak almaktadır.

Çalışmanın evrenini 2000 sonrası Türk Sineması’nda üretilen ve suç unsuru barındıran popüler komedi filmleri oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini, *Kolpaçino (2009)* filmi oluşturmaktadır. *Kolpaçino* filminin örneklem olarak seçilmesinin temel nedeni, adam yaralama ve öldürme, dolandırıcılık, hırsızlık, uyuşturucu, çete kurma gibi suç türlerinin filmin anlatısında komedi unsuruyla harmanlanarak yoğun bir şekilde kullanmış olmasıdır. Film çözümlenmelerinde İçerik Analizi yöntemi uygulanan ve literatür taraması yapılarak kuramsal zemini oluşturulan çalışmayla amaçlanan, sinemanın kitleler üzerindeki etkisini ve gücünü göz önünde bulundurarak suç unsurunun komedi filmleri üzerinden nasıl meşrulaştırdığını *Kolpaçino (2009)* filmi örneklemini üzerinden açıklamaktır. Bu bağlamda, *Kolpaçino* filminde suç unsurunun hangi içerik ve öğeler üzerinden meşrulaştırıldığı detaylıca analiz edilmiştir. İncelenmiş olan filmdeki suç unsurlarının hangi parametreler çerçevesinde meşrulaştırıldığı, yeniden üretildiği ve sinemanın bu normalleşmeye nasıl bir zemin hazırladığını, film izlemenin basit bir eylem olmadığını idrak etmek önem arz etmektedir.

1. Suçun Meşrulaştırılması

Suç, toplumsal yapıya ya da toplumsal düzene zarar verdiği kanunlar tarafından kabul edilen ve belirtilen eylem, davranış ya da hareketlerdir. Birbiriyle organik bir ilişki içerisinde olan toplum ve birey, suç olgusunun merkezinde yer almaktadır. Suç, toplumsal yapıdaki sosyal ilişkiler sonucunda yaşanan çözümler nedeni ile ortaya çıkmaktadır. Bu çözümler sosyal sorunlar yaratarak toplumsal yapıda yeni davranış kurallarının ortaya çıkmasına veya bu davranışlarda değişimlere neden olmaktadır. Bu durum suç olgusunun sosyal yapının bir parçası olduğunu açıkça göstermektedir. Dolayısıyla sosyal yapının ve düzenin bozulması için tehdit oluşturan davranışlar ise kanunlar çerçevesinde suç olarak nitelendirilmektedir (Dönmezer, 1994: 61).

Suç olgusu insanlığın var oluşundan günümüze kadar devam eden bir olgudur. Suçun ortaya çıkma sürecinde hem bireysel özellikler, hem de toplumsal yapıya ait özellikler etkili olabilmektedir.

Bilinen ilk suç ise Adem ile Havva'nın ilk çocukları olan Kabil'in kıskançlık nedeniyle kardeşi Habil'i öldürmesidir. “Şiddet” kullanımının söz konusu olduğu bu ilk suç eylemi, tarihsel süreçte başka formlara bürünerek devamlılığını korumuştur (Polat, 2004: 31).

Suç veya şiddet olgusu zaman, mekân ve toplumlara göre değişik anlamlar taşıyabilmektedir. Bu bağlamda şiddetin veya suçun algılanışında “kültürel kodlama” ayırt edici bir özelliğe sahiptir (Aytekin, 2015: 159). Belli bir dönemde suç olarak tanımlanmayan bir davranış, başka bir dönemde suç olarak tanımlanabilmektedir. Tarih boyunca suça nasıl bakıldığı ve suçun nasıl tanımlandığı sürekli olarak farklılıklar göstermiştir. Auguste Comte tarafından suç açısından insanlık tarihi üç döneme ayrılmıştır. Bu dönemlerde suç kavramına olan bakış açısı ve suçun tanımlamaları yapılmıştır:

I. Teolojik Dönem: Dünyanın başlangıcından 1300 yılına kadar olan süreyi kapsayan bu dönemde dünyadaki düzeni ve doğayı olağanüstü güçlerin kontrol ettiğine inanılmaktadır. Bu dönemde suç, şeytani bir hareket ve davranış olarak görülmektedir.

II. Metafizik Dönem: Rönesans ile birlikte teolojik dönem sonra ermiş ve 1800 yılına kadar sürecek olan metafizik dönem başlamıştır. Bu dönemde bazı doğal ve toplumsal olaylar halen soyut güçler tarafından kontrol edilmektedir. Ancak bu dönemde suça bakış kendini kontrol edebilen bir varlık olan insanın cezalandırılacağını bilmesine rağmen kendi menfaati için yapmış olduğu bir tercih olarak görülmeye başlanmıştır. Bu bakış açısı ise günümüzdeki ceza hukukun temelini oluşturmaktadır.

III. Pozitif Dönem: 1800 yılından sonra bilimsel düşünce yapısının ön plana çıktığı bu dönemin başlangıcı Fransız Devrimi'dir. Bu dönemde insanlık doğa ve toplumsal olayları açıklayabilmek için daha somut ve bilimsel yöntemlere yönelmiştir. Ayrıca suça bakış ise yapılan gözlem ve deneylerden yararlanarak imkanlar dahilinde doğal bir durum olarak tanımlanmıştır (Soyaslan, 1998: 14).

Bir davranışın suç sayılabilmesi için belirli unsurlara sahip olması gerekmektedir. Bunlar; maddilik, manevilik ve kanunilik unsurlarıdır. Suçun maddi unsurunu hareket oluşturmaktadır. Herhangi bir davranışı yapmak ya da yapmamak suçun maddi unsurunu oluşturur. Örneğin bir tren yolu bekçisinin yol üzerindeki parmaklığı kapatmaması bir kazaya neden olabilir. Böyle bir sonuç bekçinin suçlu bulunmasına neden olur. Suçlunun kanunlar tarafından suç olarak tanımlanmış bir davranışı bilerek ve isteyerek yapması manevilik unsurudur. Kanunilik unsuru ise “kanunsuz suç ve ceza olmaz” prensibine dayanmaktadır. Herhangi bir suç tanımına uymayan davranışların suç olarak kabul edilememesidir (Aslan, 1991: 157-158).

Suç olgusunu açıklamakta olan birçok teori bulunmasına rağmen bu teoriler bireysel ve sosyolojik olmak üzere iki temel grupta bulunmaktadır. Sosyolojik temeldeki teoriler suçu toplumsal nedenlerin bir sebebi olarak açıklarken, bireysel temelde olanlar ise aklını ön plana çıkarır. Bu bakış açısı bireyi suç işlemeye iten nedenleri bireysel, psikolojik, biyolojik ve sosyolojik olarak dört gruba ayırmaktadır (Erkan, 2002: 54).

Bireysel teorilerin en büyük özelliği suçu tek bir neden üzerinden açıklamaya çalışmasıdır. Bu teoriler, Klasik Ekol, Neo Klasik Ekol, Pozitif Ekol ve Coğrafik Ekol'dür. Biyolojik teoriler, suçluların genetik ve biyolojik farklılıkları nedeniyle suç işlemeye yatkın olduklarını savunmaktadır.

Psikolojik teoriler ise suçluların fiziksel nedenler sebebiyle değil ruhsal nedenlerden dolayı suça yatkın olduklarını savunur. Bu teori suçluların hasta olduklarını veya akıl hastalıklarının sonradan oluştuğunu söylemektedir. Sosyolojik teoriler ise sosyal yapı ve sosyal çevreyi etkili neden olarak görmektedir. Bu bakış açısına göre suç, sosyal yapının bir ürünüdür (Durmaz, 2005: 26-28).

Suçlar, suçun işlenme nedenlerine, toplumun suça karşı gösterdiği tepkiye ve suçun şiddetine göre sınıflandırılmaktadır. Ancak bu sınıflandırmalar çeşitlilikler göstermektedir (Dönmezer, 1994: 54). Özalp'e göre ise suçlar, “*şiddet ve adam öldürme ile ilgili suçlar, mala karşı işlenen suçlar, mağduru olmayan suçlar ve organize suç profesyonel kişilerle işlenen suçlar*” olarak sınıflandırılmıştır. Mağduru olmayan suçlara örnek olarak, uyuşturucu kullanımı, kumar oynamak vb. suçlar örnek verilebilir. Organize suçlar ise terör örgütleri, çeteler gibi gruplar tarafından işlenen suçlardır (1993: 370). Bu sınıflandırma, çalışmanın film çözümleme kısmında temel parametreler olarak kullanılması açısından oldukça uygun görünmektedir.

Egemen olan iktidar bazı görüşlerini ve olayları manipüle etmek için çeşitli arzu nesnelere yaratmaktadır. İktidarın yarattığı arzu nesnelere başarılı bir biçimde kullanabilmesi için bu nesnelere meşrulaştırmaya ihtiyacı vardır. Meşrulaştırma, iktidarlar için önemli bir sosyal kontrol aracıdır. İktidar meşrulaştırmayı gerçekleştirmek için belirli stratejiler geliştirmiştir. Bunlar; simgesel şiddet (baskı ve ikna) ve evrenselleştirme. Simgesel şiddet, ekonomik ve siyasi iktidarın şekil değiştirmiş, sorgusuz biçimde kabul edilen biçimler altında temsil edilerek toplumsal dünyayı anlamayı ve uyarlamayı sağlayan araçları dayatma gücüdür. İktidarın meşrulaştırma için kullandığı bir diğer yöntem ise dilin kullanılmasıdır. Dil kullanımı, kitle iletişim araçları ile birleştiği zaman gücünü arttırmaktadır (Swartz, 2011: 129). İktidar, kitle iletişim araçları ile istediği durumları ve etkileri yaratarak toplumu bu durumlara inandırmaktadır.

2. Suçun Meşrulaştırılması Sürecinde Komedi Filmlerinin Etkisi

Kitle iletişim araçları gündelik hayatımızın en önemli enformasyon kaynağı haline gelmiştir. Günümüz insanı, kitle iletişim araçları sayesinde hayatını yönlendirip programlandırmaktadır. Kitle iletişim araçlarının yoğun olarak kullanıldığı ve egemen olduğu modern toplumlarda insanlar artık e-maillerine bakmadan, gazete ve televizyonlara göz atmadan güne başlamamakta, giyimini kuşamını hava raporuna göre ayarlamakta, akşamki etkinliklerini televizyon veya sinemadaki programa göre yönlendirmektedir. Kitle iletişim araçları sadece kişinin bireysel ihtiyaçlarına yön vermemekte ayrıca toplumsal hayatın önde gelen unsurlarından olan ekonomik, siyasi, kültürel hayat üzerinde de önemli roller oynamaktadır. İnsanlar dünyayı kitle iletişim araçları kanalıyla öğrenmekte ve tanımaktadır (Toruk, 2008:495).

Kitle iletişim araçlarının toplumun sosyal ve politik yaşamının her alanında üstlendiği rolü çok önemlidir. Siyasi, iktisadi, sosyal, kültürel ve eğitsel konular bu rollerin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Tüm bu roller bireyin sosyal statüsüyle veya gelir durumuyla ilgilenmemekte olup toplumun tümüne hitap eder niteliktedir (Çöteli, 2016: 120). Kitle iletişim araçları, bu gelişmelerle birlikte iletişim kuramcılarının da temel araştırma alanı haline gelmiştir. Kitle iletişim araçlarına eleştirel yaklaşan kuramcılar “medya insanlara ne yapıyor” sorusuna cevap ararken, liberal teorisyenler ise “insanlar medya ile ne yapıyor” sorusuna cevap aramaktadır (Tekinalp ve Uzun, 2009:118).

Eleştirel teorilere göre kitle iletişim araçlarının kitleleri etkileme konusundaki gücü sınırsızdır. Kitleleri manipüle etme, kitleleri belirli bir görüş ve davranışın doğruluğuna inandırıp, onları bu yönde bir tavır almaya ikna etme konusunda, bir bakıma toplum mühendisliği yapma konusunda medyanın gücü sınırsızdır (Özer, 2004: 36). Bu eleştirel kuramların başında gelen teoriler: Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımı, Kültürel Göstergeler ve Ekme Kuramı, Gündem Belirleme Kuramı’dır.

Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımı, insanların toplumsal ve psikolojik ihtiyaçları olduğunu öne sürmektedir. Bu ihtiyaçlarını karşılamak için insanlar kitle iletişim araçlarından faydalanırlar. İhtiyaçların bir bölümü bu şekilde tatmin edilmektedir; ancak bu tatmin sırasında kitle iletişim araçlarının istenmeyen ve ön görülmeleyen bir takım etkisine de maruz kalınmaktadır. Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımı’na göre izleyiciler yayınları isteklerine göre seçmekte ve kendi düşüncelerine göre yorumlamaktadır. Oysa kitle iletişim araçları ile sunulan mesajlar özgür ve sonsuz seçenek içerisinden değil, kitle iletişim araçları ne sunuyorsa onu tüketmekte ve ne düşünülmesi kodlanıyorsa ise onu düşünmektedir. Çünkü insanlar her zaman bir toplumsal grup ve sınıfa üyelerdir ve kitle iletişim araçları üzerinden aldıkları mesajları kendi başlarına çözmekte, bu toplumsal grup ve sınıflardaki insanlar ile birlikte çözümleyebilmektedir (Özçetin, 2018: 113-114).

Kültürel Göstergeler ve Ekme Kuramına göre ise sinema, televizyon gibi kitle iletişim araçlarının etkisi uzun dönemlidir. Bu iletişim araçları üzerinden verilen mesajlar zamanla birikmekte ve izleyicilerin davranışlarından ziyade tutumlarını etkilemektedir. Gerbner’e göre, (2014:121) kitle iletişim araçları, bir kültürde var olan değer ve tutumları yani egemen değer ve tutumları ekmektedir. Yani medya, bu insanları birbirine bağlayan değerleri yaymakta ve bu değerleri sürdürmektedir. Gündem Belirleme Kuramına göre, kitle iletişim araçları toplumda gerçekleşen belirli olay ve durumlara daha fazla ilgi gösterebilmekte, bazılarını ise daha az ilgi göstermekte veya görmezden gelebilmektedir. Bu durumda insanlar sadece kitle iletişim araçları tarafından seçilmiş ve gösterilmek istenmiş olay ve durumları görebilmektedir. Kitle iletişim araçları, insanların büyük bir bölümünün o gün içerisinde ne konuşacağını ve ne düşüneceklerini istedikleri gündemi kurarak belirlemektedir (Özçetin, 2018: 118;128-129).

Sinema insanları dolaylı ya da doğrudan etkileyebilen kitle iletişim araçlarından biridir. Ancak sinemayı diğer kitle iletişim araçlarından ayırmakta olan etkenler bulunmaktadır. Sinemayı diğer kitle iletişim araçlarından ayırmakta olan en önemli etkenlerden birisi, seyircinin izleme deneyimidir. Sinema salonunun fiziksel özelliği, karanlığı, sessizliği ve izlenen filmin teknik ve görsel anlamdaki etkisi seyirciyi kendisine bağlamaktadır. Dolayısıyla basit gibi görülebilecek olan film izleme eyleminin, aslında çok karmaşık işleyen sosyal ve psikolojik boyutları vardır. Sinema salonunda film izleme deneyimiyle ilgili değinilmesi gereken diğer önemli nokta ise, seyircinin film izleme sırasında yaşadığı katharsis (arınma), özdeşleşme ve haz alma gibi deneyimlerdir. Ayrıca filmlerde yaratılan karakterler, mekânlar, anlatılar ve öyküler genellikle bir ideolojiyi yansıtmaktadır. Bu ideoloji genelde filmin üretilmiş olduğu coğrafyanın ideolojik atmosferini yansıtan filmlerdir. Sinemanın diğer kitle iletişim araçlarına göre üstün olduğu -sinema salonlarının fiziksel yapısı gibi- etkenler göz önüne alındığında, filmlerin belirli bir ideolojiyi yansıtmalarının yanında, varolan ideolojiyi pekiştirmesi veya yeniden üretmesi de kaçınılmazdır. Dolayısıyla filmde yer alan hiçbir olay veya olgu tesadüfi değildir (Kirel, 2010: 19-25). İdeolojik inşanın yoğun olarak kullanıldığı kitle iletişim araçlarının başında gelen sinemada, bu tür anlatılar daha çok “tür filmleri”nde kullanılmaktadır.

“Tür”, edebiyat ve müzik gibi alanlarda sınıflandırma amaçlı kullanılan bir kavramdır. Sinemada tür ise, aynı anlatım tarzını kullanan, benzer ortak özellikler kullanan ve denenmiş olduğu için zarar riski düşük olan filmleri kapsayan bir terimdir. Seyirci açısından tür kavramının önemi ise önceden izleyeceği ya da beğendiği türde bir filmi seçiminin kolaylaştırılmasıdır (Abisel, 1995: 22).

Bu türlere örnek olarak western filmler, korku filmleri, müzikaller, aksiyon filmleri, savaş filmleri ve komedi filmleri verilebilir.

Seyirciyi bir düşünceye ikna etmek için kullanılabilecek yolların başında romantizm ve komedi unsurlarının kullanımı gelmektedir. Bu durumun nedeni ise insanların eğlendikleri zamanlarda zihinlerini boşaltmakta olmaları ve dışarıdan gelen mesajları daha kolay bir şekilde kabul etmeleridir (Darıcı, 2013:45). Gülme eylemi, tarihinin her döneminde insani bir tepki olarak var olmuştur. Antik Yunan’da bağbozumu adı verilen törenlerde doğmuştur. Komedi, tiyatro sanatından doğmuş bir kavramdır. Tiyatroda komedinin dört temel türü bulunmaktadır. Bunlar; tragedya, komedyay, fars, melodram’dır (Nutku, 2001: 33).

Sinema sanatı diğer pek çok sanat dalıyla doğrudan etkileşim içindedir. Örneğin, köken olarak tiyatronun eski türlerinden birisi olan komedi, sinemada “komedi-güldürü filmleri” olarak görülmektedir. Gülme eylemi, tarihinin her döneminde insani bir tepki olarak var olmuştur. Bireyler günlük yaşantılarından sorunlardan uzaklaşmak için komedi öğesini kullanan filmleri birer kaçış noktası olarak görmektedir. Aristo’ya göre trajedi; ortalamanın üzerindeki insanlara hitap etmekte güldürü ise, ortalamanın altındaki insanlara hitap etmektedir. Sinemada komedi türü ise alt sınıftaki bireylerin üst sınıftaki bireylerden intikam alması için meydana getirilen bir türdür (Makal, 1995: 7). Bu tür filmlerin en iyi örnekleri ana akım/popüler sinema kanadında üretilmektedir.

Günümüzde ana akım sinemanın en çok izlenen film türlerinden birisi haline gelen komedi filmleri, anlatı yapısında barındırdığı suç öğeleri ile dikkat çekmektedir. Bu filmlerde gösterilen, adam yaralama ve öldürme, dolandırıcılık, gasp, hırsızlık, uyuşturucu, çete kurma, tefecilik, kadına şiddet vb. gibi suç türlerinin, komedi unsuru üzerinden meşrulaştırıldığı öngörülmektedir.

3. 2000 Sonrası Türk Sinemasında Suçun Meşrulaştırılması

2000’lerde Türk sinemasının içinde bulunduğu durumu ekonomik anlamda iyileştiren akımlar arasında en belirgininin, daha çok komedyen kimlikleriyle tanınan kişiler tarafından yaratıldığı görülmektedir. Televizyon ya da tiyatro sayesinde komedyen kimliklerini oluşturmuş olan bu kişiler, 2000’li yılların Türkiye’inde sinemayı gişe açısından taşıyan kişiler olarak belirmiş, kendi aralarında zincirleme bir tepkime yaratarak 2000 sonrası Türk sinemasındaki popüler kanadın en önemli temsilciler olmuşlardır.

2000 sonrasında Türkiye yaşanan suç miktarında yüzde 400 oranında artış yaşanması (TÜİK, 2019), çalışmanın evreninin “2000 Sonrası Türk Sineması’nda Üretilen Popüler Komedi Filmleri” olarak belirlenmesine öncülük etmiştir. Kitle iletişim araçlarından görsel ve işitsel özelliklere sahip olan sinemanın hızla yayılması, salon sayısının artması, filmler aracılığıyla izleyicilere şiddet eylemleri ve suçlu davranış biçimlerinin sunulması; toplumun suç işleme

oranının artışı ile sinema filmlerinin içeriği arasında pozitif anlamlı bir ilişkiyi ortaya çıkarmıştır.

2000 sonrası Türk sinemasında komedi öğesini kullanarak suç unsurunun meşrulaştırılmasına zemin hazırlayan başlıca filmler, *Organize İşler* (2005), *Maskeli Beşler İntikam Peşinde* (2005), *Çakallarla Dans* (2010) ve çalışmanın örnekleme olarak seçilen, *Kolpaçino* (2009) filmleri olarak tespit edilmiştir.

Film çözümlerinde, Betimsel Analiz yönteminin benimsenmesinin yanı sıra, Özalp'in (1993: 370) kategorize ettiği, “şiddet ve adam öldürme ile ilgili suçlar, mala karşı işlenen suçlar, mağduru olmayan suçlar ve organize suç profesyonel kişilerle işlenen suçlar”dan oluşan suç türleri temel parametre olarak kullanılacaktır.

Organize İşler (2005) filmi, İstanbul’da otomobil hırsızlığı, kapkaççılık ve hırsızlık yapan bir çete ve bu çete tarafından dolandırılan bir ailenin çeteye karşı verdiği mücadeleyi konu alır. Filmde dolandırıcılık, çete kurma, hırsızlık, işkence gibi suçlar komedi unsuru üzerinden filmin anlatısında yer almaktadır. Filmde bulunan çete kurma suçu organize suç olarak sınıflandırılırken; dolandırıcılık ve hırsızlık suçları ise mala karşı işlenen suçlar kategorisine girmektedir. Örneğin söz konusu filmdeki işkence sahnesinde, karakterlerin birbirlerine nasıl dayak yediklerini uzun uzun anlatmaları şiddeti ve suç u güldürü malzemesi haline getirmektedir.

Şekil 1: *Organize İşler* (2005)

Kaynak: (Erdoğan, 2005)

Maskeli Beşler İntikam Peşinde (2005) filmi, çocuk yetiştirme yurdunda beraber büyüyen beş arkadaşın hasta bir çocuğa yardım etmeye çalışmasını ve çocukluk arkadaşlarından intikam almaya çalışmalarını konu almaktadır. Hapisten yeni çıkmış olan bu beş arkadaş yakın bir dostlarının hasta çocuğuna yardım etmek için banka soymaya karar verirler. Filmde çete kurma, hırsızlık ve hapisten kaçma gibi suçlar komedi unsuru üzerinden meşrulaştırılmaya çalışılmaktadır.

Çete kurma suçu organize işler sınıflandırması içerisinde yer alırken, filmde bulunan diğer bir suç olan hırsızlık suçu ise, mala karşı işlenen suç olarak sınıflandırılmaktadır. Filmde karakterlerin bankayı soyarken birbirleri ile olan konuşmaları ve sakarlık olarak yaptıkları hareketler ile suç, mizahi bir şekilde gösterilmiştir.

Şekil 2: *Maskeli Beşler: İntikam Peşinde* (2005)

Kaynak: (Aslan, 2005)

Büyük bir şirketin muhasebeci olan Servet, eşinin aklına uyararak şirketin banka hesaplarını boşaltmaya karar verir. Servet, hesaptaki parayı arkadaşlarından bir tanesinin hesabına aktarır ve suçu onun üstüne yıkarak paranın sahibi olmak ister. Diğer iki arkadaş ise bu olayların etrafında yer alır. Filmde dolandırıcılık, hırsızlık, yasa dışı bahis oynama ve çete kurmak gibi suçlar komedi unsuru üzerinden meşrulaştırılmaya çalışılmıştır. Bu filmde bulunan dolandırıcılık ve hırsızlık suçu mala karşı işlenen suçlar olarak sınıflandırılırken filmde bulunan diğer suçlardan bir tanesi olan yasa dışı bahis suçu ise mağduru olmayan suçlar sınıfı içerisinde bulunmaktadır. Filmde bulunan diğer bir suç olan çete kurma suçu ise, organize suç olarak sınıflandırılmaktadır.

Şekil 3: *Çakallarla Dans* (2010)

Kaynak: (Şeker, 2010).

3.1. “*Kolpaçino*” Filminde Suçun Meşrulaştırılması

Kolpaçino (2009) filmi, evini kumarhane olarak kiraladığı gece evinde cinayet işlenen Özgür’ün iki mafya arasından çıkararak hayatta kalmaya çalışmasını konu almaktadır. Özgür, ailesi şehir dışındayken ailesinden gizli olarak evi film yapımcılarına kiraya vererek para kazanır. Özgür’ün yakın arkadaşı Tayfun’un ise Ateş isimli mafya lideri için çalışan bir suçludur. Patronunun sattığı uyuşturucudan bir miktar çalmıştır. Ateş, bu suça karşı Tayfun’un hayatını bağışlamak için elli bin lira para ister. Tayfun parayı bulabilmek için yakın abi abisi olan kumarhane işletmecisi Sabri ile kumarhane açmaya karar verir. Kumarhane için bir mekân gerektiğinde ise Tayfun, kız arkadaşına araba almak isteyen Özgür’ün evini kiralar. Kumarhanenin açıldığı ilk gün iki mafya arasında çatışma çıkar. Tayfun’un borçlu olduğu mafyanın adamlarından Hüseyin, farklı bir mafyanın üyesi olan Ekrem’i öldürür. Hüseyin, kendisine pusu kurduklarını düşündüğü Tayfun, Sabri ve Özgür’ü öldürmek ister. Öteki taraftan öldürülen Ekrem’in kardeşi Sırrı ise abisinin intikamını almak ister. İki mafyanın olaylara dahil olmasıyla büyük bir çatışma çıkar. Her iki taraftan da insanlar ölürken, çamaşır makinasına saklanan Özgür, Sabri ve Tayfun hayatta kalırlar.

2000 sonrası Türk sinemasında popüler komedi filmleri arasında izlenme sayısı yüksek filmlerden birisi olan *Kolpaçino* filmi toplamda 457.687 (Boxoffice, 2019) izleyici tarafından sinema salonlarında izlemiştir. Sinema salonlarının izleyici üzerinde bıraktığı etki ve filmin içerisinde barındığı adam yaralama, hırsızlık, uyuşturucu satmak ve kullanmak, cinayet, çete kurmak, kumar oynatmak gibi birçok suç, komedi unsurunu üzerinden meşrulaştırılmaya çalışılmıştır. Bu filmin barındırdığı suç unsurları, “*şiddet içeren suçlar, mala karşı işlenen suçlar, mağduru olmayan suçlar ve organize suçlar*” (Özalp, 1993: 370) olarak sınıflandırılabilir.

Filmin ilk sahnesinde patronu Ateş’ten uyuşturucu çalan ve yakalanan Tayfun ortasında sadece bilyardo masası bulunan beyazlarla kaplı bir odaya getirilir. Ateş bilyardo topları üzerinden benzetmeler yaparak Tayfun’a elli bin lira ceza keser ve zamanında ödememesi durumunda ölümle tehdit eder. Ancak bu konuşmalarda Ateş’in argo içerikli sözleri, buradaki *mala karşı işlenen suçlar ve şiddet içeren suçlar* kategorisine giren hırsızlık ve ölüm tehdidi gibi suçları gülme malzemesi haline getirir. Aynı sahnede Cezmi isimli karakterin Ateş’in adamı tarafından bıçakla yaralanması suçu meşrulaştırılacak niteliktedir.

Şekil 4: *Adam Yaralama Sahnesi*
Kaynak: (İnaç, 2009)

Filmde Hüseyin ve Ekrem’in bir araya geldikleri ve *mağduru olmayan suç* olarak sınıflandırılan *kumar* suçunu işledikleri sahnede, Ekrem’in parayı kazanıp masadan kalkmak istemesi sonucunda laf dalaşına girdiği Hüseyin’in tarafından vurulmasıyla *şiddet içeren suç* olarak sınıflandırılan adam öldürme suçu gerçekleşmiştir. Bu suç unsuru masada bulunan kumarhane çalışanın masanın altına saklanması ve karakterlerin birbirlerine karşı kurdukları cümlelerle güldürü malzemesi haline getirilmiştir. Bu durum sonucunda sahnede gerçekleşmekte olan yasadışı kumar oynama suçu ve adam öldürme suçu meşrulaştırılmaya çalışılmıştır.

Şekil 5: *Adam Öldürme Sahnesi*
Kaynak: (İnaç, 2009)

Filmde cesetlerin taşınması sahnesinde Şahin acıkarak buzdolabından yiyecek almaya gider. Buzdolabından o gece kumarhane misafirleri için hazırlanan uyuşturucu madde olan keklerden alır. Sahnede *mağduru olmayan suç* kategorisine giren *uyuşturucu kullanma* suçu oyuncuların gerek bu planın öncesinde bulunan planlarda gerekse sonrasında bulunan planlarda kullandıkları replikler ve mizaha dayalı oyunculukları ile suçun meşrulaştırılmasına zemin hazırlamıştır.

Şekil 6: *Uyuşturucu Sahnesi*
Kaynak: (İnaç, 2009)

Filmde bulunan bir diğer sahnede ise, Özgür, Sabri, Tayfun ve arkadaşlarını Ekrem’in kardeşine yakalanmıştır. Ekrem’in kardeşi abisinin intikamını almak için ve abisini kimin öldürdüğünü öğrenmek için endüstriyel bir çamaşır makinasında karakterleri yıkamak suretiyle *şiddet içeren suç* olarak sınıflandırılmakta olan *işkence* suçunu işlemektedir. Bu sahnede çamaşır makinasının içinde bulunan karakterlerin oyunculukları ve mizansenin absürtlük durumu izleyicide gülme tepkisini dürtülemektedir. Bu durum sonucunda da, sahnede gerçekleşen işkence suçu komedi unsuru üzerinden meşru bir zemine ulaşmaktadır.

Şekil 7: *Kolpaçino* Filmi, *İşkence Sahnesi*
Kaynak: (İnaç, 2009)

Sonuç

2000’li yıllar sonrası Türk Sineması’nda üretilen komedi filmlerinde suç unsurunun meşrulaştırılmasını ‘*Kolpaçino*’ filmi örneğinde ele alan bu çalışmada; örneklem olarak seçilen film başta olmak üzere tüm filmlerde birçok suç unsuru tespit edilmiştir. Bu suç unsurları komedi filmlerinin mizahi anlatısına dahil edilerek meşru bir çerçevede gösterilmiştir. Suç unsurunun meşrulaştırılmasında tek etken bu filmler -sinema- olmasa da, söz konusu filmlerin büyük oranda bu meşrulaştırma işlevini yeniden inşa ettiğine dair veriler elde edilmiştir. Suç, toplumsal yapının işleyişinde ortaya çıkan bir olgudur, dolayısıyla birçok farklı dinamikten meydana gelen toplumdaki suç unsurunun yalnızca sinema yoluyla meşrulaştırıldığını iddia etmek oldukça indirgemeci bir yorum olacaktır. Suç unsuru, diğer kitle iletişim araçlarıyla, toplumun iktidar yapısıyla, sosyo-kültürel yapısıyla da açıklanabilecek bir konudur. Sonuç olarak bu tartışmada sinema, tek başına bütün verileri elde etmek açısından başarısız olacaktır. Çalışmayla varılmak istenen nokta, sinemanın komedi unsurunu barındırarak, suçu farklı yollarla meşrulaştırılmasına zemin hazırlaması” varsayımdır. Bu bağlamda, elde edilen verilerle, bu konuda yapılmak istenen daha spesifik çalışmalar için bir başlangıç noktası olabileceği öngörülmektedir.

Sevimli M. A., Bektaş E. (2019). “Kolpaçino” Filmi Örnekleminde Popüler Komedi Filmlerinde Suç Unsurunun Meşrulaştırılması. *Dördüncü Kuvvet. 2* (2). 198-211.

“Kolpaçino” Filminin Künyesi

Yapımı: 2009 - Türkiye

Tür: Komedi, Macera

Süre: 97 Dakika

Yönetmen: Atıl İnaç

Oyuncular: Şafak Sezer, Aydemir Akbaş, Ali Çatalbaş, Ali Sürmeli, Hakan Ural, Gizem Denizci

Senaryo: Şafak Sezer, Suat Özkan, Kaan Ertem

Yapımcı: Arzu Yalçınlar, Şenol Zencir

Kaynakça

- Abisel, N., (1995) Popüler Sinema Ve Türler, Alan Yayıncılık, İstanbul.
- Aslan, Y., (1991) Hukuka Giriş, Ekin Kitabevi Yayınları, İstanbul.
- Aytekin, P, E. (2015) Zeki Demirkubuz Sinemasında Şiddet: Masumiyet Ve Kader. *Ankara Üniversitesi İlel Dergisi*, 2 (2), 155-178.
- Boxoffice. (2019). *Kolpaçino*, <https://Boxofficeturkiye.Com/Film/Kolpacino-2010420>, Erişim Tarihi: 23.03.2019.
- Çöteli, S., (2016) İnternet’ten İzlenen Dizi Ve Seriyallerin “Araç İletidir” Ve “Kullanımlar Doyumlar” Bağlamında İncelenmesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, İstanbul.
- Darıcı, S. (2013) Subliminal İşgal, Destek Yayınevi, İstanbul.
- Dönmezer, S., (1994) Kriminoloji, Beta Basım, İstanbul.
- Durmaz, Ş., (2005) Bilişim Suçlarının Sosyolojik Analizi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetim Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Gerbner, G., (2014) Medyaya Karşı, (Çev. Veysel Batmaz, Güneş Ayas, İsmail Kovacı, Ayrıntı Yayınları. İstanbul.
- Kırel, S., (2010) Kültürel Çalışmalar Ve Sinema, Kırmızı Kedi Yayınevi, İstanbul.
- Özer, Ö., (2004) Yetiştirme Kuramı: Televizyonun Kültürel İşlevlerinin İncelenmesi, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Özkalp, E., (1993) Davranış Bilimlerine Giriş, Ankara Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Polat, O., (2004) Kriminoloji Ve Kriminalistik Üzerine Notlar, Seçkin Yayınları, Ankara.
- Soyaslan, D., (1998) Kriminoloji, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Swartz, D., (2011) Kültür Ve İktidar-Pierre Bourdieu’nun Sosyolojisi, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Tekinalp Ş., Ve Uzun R., (2009) İletişim Araştırmaları Ve Kuramları, Beta Yayıncılık, İstanbul.
- Toruk, İ., (2008) Üniversite Gençliğinin Medya Kullanma Alışkanlıkları Üzerine Bir Analiz, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Konya.
- Tüik. (2019). Ceza İnfaz Kurumu İstatistikleri 2015-2016. www.tuik.gov.tr/Pdfgetir.Do?Id=21547, Erişim Tarihi: 25.03.2019).

Filmler

- Aslan, M. (2005). *Maskeli Beşler: İntikam Peşinde*, Sinema Filmi.
- Erdoğan, Y. (2005). *Organize İşler*, Sinema Filmi.
- İnaç, A. (2009). *Kolpaçino*, Sinema Filmi
- Şeker, M. (2010). *Çakallarla Dans*, Sinema Filmi.